

Studiehandledning

Utbildningsvetenskaplig kärna

Delkurs 8: Vetenskapsteori och metod, 9 Hp

Kurskod: 972A03 Norrköping (F-3)

Ht 2019

Kursansvarig lärare, Norrköping: Olav Nygård, olav.nygard@liu.se

Vi som undervisar är

Kursansvarig

Rickard Östergren (PEDI), rickard.ostergren@liu.se

Kursansvarig lärare, Norrköping

Olav Nygård (Remeso), olav.nygard@liu.se

Examinator, Norrköping

Birgitta Plymoth (LEN), birgitta.plymoth@liu.se

Övriga lärare

Karin Zetterqvist Nelson (TEMA), karin.zetterqvist.nelson@liu.se

Malin Wieslander (PEDI), malin.wieslander@liu.se

Björn Sjögren (PEDI), bjorn.sjogren@liu.se

Lina Söderman Lago (LEN), lina.lago@liu.se

Robert Thornberg (PEDI), robert.thornberg@liu.se

Kursadministratör

Elisabeth Qvarnström, elisabeth.qvarnstrom@liu.se

Innehåll

Vi som undervisar är	2
Kursens mål	4
Moment och innehåll	5
Examination.....	5
Kursens veckor	6
Föreläsningar	7
Seminarier	8
Seminarium 1: Frågorna styr	8
Seminarium 2: Designer och metoder	9
Seminarium 3: Analys	9
Seminarium 4: PM-skrivning.....	10
Komplettering av missade seminarier	10
Forskningspromemoria (STN5)	11
Betygskriterier, STN5	12
PM-seminarium (MRE2)	12
Betygskriterier, MRE2	12
Examination STN6	12
Litteraturlista.....	13
Resurslista	13
Fusk och plagiat	14
Kunskapssyn, lärande och didaktik	15
Vad händer vid fusk?	15

Kursens mål

Välkommen till kursen Utbildningsvetenskaplig kärna 8 (UK8) som är den sista UK-kursen i din lärarutbildning. Det är en kurs som lägger grund för ett livslångt vetenskapligt perspektiv på arbetet som lärare, och bidrar med metoder och teoretiska perspektiv på pedagogens verksamhet i skolan. Kursen ska ge fördjupade insikter om den vetenskapliga kunskapsproduktionens förutsättningar. Härigenom läggs också en vetenskaplig och metodologisk grund för det examensarbete som avslutar hela lärarutbildningen.

Målen för kursen är att studenten efter avslutad kurs ska

1. kunna resonera kring och jämföra olika vetenskapsteoretiska och metodologiska antaganden i relation till empirisk analys,
2. kunna identifiera forskningsetiska dilemman och relatera dessa till forskningsetiska principer,
3. kunna argumentera vetenskapligt för val av metodansatser (kvalitativa och kvantitativa) utifrån forskningsfrågor inom det utbildningsvetenskapliga området,
4. självständigt kunna planera en vetenskaplig empirisk undersökning och motivera studiens design.

Detta betyder i korthet att du i kursen tillägnar dig kunskaper om hur forskningsprojekt planeras och genomförs. Den grundläggande tanken är att du med dessa kunskaper dels får en djupare förståelse för den vetenskapliga grund som lärarprofessionen vilar på, dels skapar förutsättningar för att själv kunna genomföra ett forskningsprojekt. Därigenom är denna metodkurs också förberedande för kommande forskningsproducerande uppsats.

Kurslitteratur, föreläsningar, seminarier och eget arbete utgör de resurser du har tillgång till för att nå kursens mål. Du skriver under kursen dels en tentamen, dels en promemoria inför vårens uppsatskurs. Promemorian presenteras och diskuteras i mindre seminariegrupper i slutet av kursen. Tanken med detta är att du ska få kloka och värdefulla synpunkter inför ditt kommande forskningsproducerande examensarbete.

Studiehandledningen ska underlätta studierna genom att klarlägga målen för kursen och ge en överblick kring innehåll, upplägg, arbetsformer samt hur examinationen ska gå till. Tänk dock på att saker kan ändras efter att studiehandledningen lagts upp. Kompletterande och aktuell information återfinns i kursrummet för kursen på LISAM, via schemat på TimeEdit och/eller ges i samband med föreläsningar och seminarier.

Moment och innehåll

Kursen organiseras kring ett antal föreläsningar och seminarier i mindre grupper. I slutet av vecka 51 meddelar studenterna kursansvarig via mail vilken forskningsstrategi, kvantitativ eller kvalitativ, som PM kommer att behandla. Du mailar till olav.nygard@liu.se. Till det PM-förberedande seminariet i januari blir det nya seminariegrupper som är baserade på detta val.

I föreläsningarna ger forskare och lärare övergripande perspektiv på kursens centrala begrepp. För att föreläsningarna ska bli så meningsfulla och fruktbara som möjligt rekommenderas studenten att ta del av den förberedelselitteratur som preciseras.

Deltagande i kursens seminarier är obligatoriskt. Frånvaro kompletteras skriftligt (se nedan).

Examination

Kursen examineras genom en skriftlig tentamen, ett skriftligt forsknings-PM, samt muntlig presentation och diskussion av PM. Seminarieserien är obligatorisk. Sammantaget ger detta fyra provkoder, enligt nedan.

STN6 Skriftlig tentamen 3,5 hp U-VG

STN5 Skriftlig tentamen: forsknings-PM, 3,5 hp U-G

MRE2 Muntlig redovisning: presentation och kommentarer, 2 hp U-G

OBL1 Obligatoriskt moment: deltagande i seminarieserie, o hp D (=Deltagit)

För Godkänt kursbetyg krävs G eller D på samtliga examinerande moment. För Väl Godkänt slutbetyg krävs VG på STN6, G på STN5, G på MRE2 och D på OBL1. Studerande som underkänts två gånger på ett examinerande moment har rätt att begära en annan examinator vid nästa examinationstillfälle.

Den som godkänts i prov får ej delta i förnyat prov för högre betyg.

Kursens veckor

Vecka 49	Vecka 50	Vecka 51	Vecka 52/1	Vecka 2	Vecka 3	Vecka 4
Frågor och etik	Metoder och forskningsdesigner	Analys		Tillämpning		
Introduktion (Föreläsning 1)	Kvalitativa metoder och forskningsdesigner (Föreläsning 4)	Analys kvalitativa data (Föreläsning 6)		Tillämpad kvalitativ metod (Föreläsning 8)	PM-skrivning (Seminarium 4)	Framläggningsseminarium (MRE2)
Forskningsfrågor (Föreläsning 2)	Kvantitativa metoder och forskningsdesigner (Föreläsning 5)	Analys kvantitativa data (Föreläsning 7)		Tillämpad kvantitativ metod (Föreläsning 9)		
Etik (Föreläsning 3)						
Frågorna styr: kvalitativ & kvantitativ strategi (Seminarium 1)	Design och metod: kvalitativ & kvantitativ strategi (Seminarium 2)	Analys: Kvalitativ & kvantitativ strategi (Seminarium 3)			Inlämning PM (STN5)	Skriftlig salstenta (STN6)

Föreläsningar

Nedan presenteras de föreläsningar som kommer att äga rum under kursen samt de rekommenderade kapitel i kurslitteraturen som föreläsningen behandlar.

Kapitelhänvisningarna i Bryman gäller upplaga 3. Motsvarande kapitel i upplaga 2 anges inom parantes.

Introduktionsföreläsning (Föreläsning 1)

Kursen presenteras. Vetenskapsteoretiska grunder i relation till den utbildningsvetenskapliga forskningen tas upp. En modell för vetenskaplig grundad klassrumspraktik presenteras.

Litteratur: Introduktionskapitlet och kapitel 1(1) i Bryman.

Forskningsfrågor (Föreläsning 2)

Vad är intressant att få svar på? Vilka begränsningar och möjligheter finns med olika typer av forskningsfrågor. Hur vägleder frågorna vilken design och metod man ska välja?

Litteratur: Kapitel 2 (3), 4 (4), 5 i Bryman. Samt en modell för vetenskaplig grundad klassrumspraktik presenteras.

Etik (Föreläsning 3)

Föreläsningen går igenom forskningsetik.

Litteratur: Kapitel 6 (5) i Bryman.

Kvalitativa metoder och forskningsdesigner (Föreläsning 4)

Föreläsningen fokuserar på grunderna i kvalitativa metoder och forskningsdesigner.

Litteratur: Kapitel 3 (2), och 17-21, (15-18)

Kvantitativa metoder och forskningsdesigner (Föreläsning 5)

Föreläsningen fokuserar på grunderna i kvantitativa metoder och forskningsdesigner.

Litteratur: Kapitel 7-12 (6-11)

Analys kvalitativa data (Föreläsning 6)

Föreläsningen redogör för grunderna i analys av data utifrån en kvalitativ forskningsansats.

Litteratur: Kapitel: 22-25 (19-21).

Analys kvantitativa data (Föreläsning 7)

Föreläsningen redogör för grunderna i analys av data utifrån en kvantitativ forskningsansats.

Litteratur: Kapitel: 13-15 (12-14).

Tillämpad kvalitativ metod (Föreläsning 8)

Föreläsningen går igenom det kvalitativa forskningsarbetet, med fokus på tillämpning och planering inför det kommande produktionsarbetet. Föreläsningen vänder sig särskilt till dig som planerar en kvalitativ studie, men alla studenter är välkomna.

Tillämpad kvantitativ metod (Föreläsning 9)

Föreläsningen går igenom det kvantitativa forskningsarbetet, med fokus på tillämpning och planering inför det kommande produktionsarbetet. Föreläsningen utgår från tre praktiska frågor: vem undersöker vi; hur undersöker vi; och vad gör vi med svaren? Föreläsningen vänder sig särskilt till dig som planerar en kvantitativ studie, men alla studenter är välkomna.

Seminarier

I kursen ges ett antal seminarier i mindre grupper. Seminarium 1-3 är i första hand stöd i för att du ska lära dig de grundläggande delarna i kvalitativ och kvantitativ metod. I Norrköping tar dessa seminarier formen av extra långa undervisningstillfällen, där ungefär hälften av varje seminarium behandlar respektive metod.

Inför juluppehållet meddelar du vad du planerar att skriva ditt PM om, samt vilken typ av metod (kvalitativ eller kvantitativ) du planerar. Baserat på dessa inriktningar blir ni indelade i nya grupper efter juluppehållet, för seminarium 4 samt framläggingsseminariet. Seminarium 4 fokuserar på PM-skrivandet och förbereder inför framläggingsseminariet.

Seminarierna bygger på varandra. Ni ska med andra ord fortsätta tänka utifrån föregående veckas tema. Exempelvis är det viktigt att fortsätta tänka på vilka frågor och antaganden (vecka 1 av kursen) som kan fungera givet en viss typ av forskningsdesign och metod (vecka 2 av kursen). På så sätt kommer ni formulera ert kurs-PM under kursens gång.

Under seminarierna delas studenterna upp i mindre arbetsgrupper (ca 5 i varje grupp). I dessa grupper diskuteras det som är i fokus för respektive seminarium dvs. forskningsfrågor, design och metod, analys. Seminarielidarna roterar runt i grupperna och framförallt förtydligar eventuella frågor som grupperna har i relation till innehållet. Sista delen av seminariet (ca 20 minuter) används för att diskutera de frågor som kommit upp i helgrupp.

Begreppen till respektive seminarium ska ses som ett stöd till att förstå skillnader och likheter mellan de olika forskningsstrategierna. Texterna ni skriver till varje seminarium kan ses som ett underlag för era PM.

Seminarium 1: Frågorna styr

I detta seminarium ska du arbeta med olika typer av forskningsfrågor. Framförallt ska du förstå vilka typer av frågor som hänger ihop med olika typer vetenskapsteoretiska utgångspunkter. Seminariet är ett första tillfälle att reflektera kring forskningsområdet för det kommande examensarbetet, samt starten till den promemoria som skrivs i kursen. Tanken är att seminariet ska bidra till utveckling av forskningsfrågor, samt öka förståelsen för kvalitativ och kvantitativ forskningsstrategi.

Förberedelse

Som underlag för seminariet ska varje student (enskilt eller i par) ta med en skriven text, där det planerade forskningsområdet beskrivs, tillsammans med två forskningsfrågor: en utifrån en kvalitativ forskningsstrategi och en utifrån en kvantitativ forskningsstrategi.

Fundera över: Varför är frågorna relevanta? Vilka vetenskapsteoretiska utgångspunkter kan kopplas till respektive forskningsfråga? Vilka etiska överväganden kan göras i relation till olika forskningsfrågor?

Litteratur seminarium 1

kapitel 2 (3), 5, (4), 6 (5) i Bryman.

Begrepp

Kvantitativ forskning, kvalitativ forskning, induktion, deduktion, teori, epistemologi, ontologi, kunskapsteoretisk inriktning, positivism, interpretativism (tolkningsperspektiv), realism, objektivism, konstruktionism, flermetodforskning, forskningsområde, forskningsstrategi, forskningsfråga, pilotundersökning, litteraturgenomgång, reduktionism.

Seminarium 2: Designer och metoder

Vid seminariet diskuteras olika typer av designer och metoder i mindre grupper med utgångspunkt utifrån det område som ni ska skriva inom. Seminariet ska leda till en ökad förståelse för vilken typ av design och metod undersökningen bör ha givet vilka typer av frågor som ska besvaras.

Förberedelse

Till seminarierna tar studenten med ett utkast där du beskriver två möjliga designer och metoder för din planerade studie: en som utgår från en kvalitativ forskningsstrategi och en som utgår från en kvantitativ forskningsstrategi. Beskrivningarna ska kopplas till forskningsfrågorna från de tidigare seminarierna.

Fundera över: I vilken/vilka situationer är respektive design att föredra? Vilka etiska överväganden kan göras i relation till olika forskningsdesigner och metoder? Hur genomförbar verkar respektive design?

Litteratur seminarium 2

Kapitel 3 (2), och 7-12 (6-11)17-21, (15-18) Bryman.

Begrepp

Forskningsdesign, forskningsmetod, reliabilitet, validitet, replikering, experimentell design, kvasiexperimentell design, tvärsnittsdesign, longitudinell design, fallstudiedesign, komparativ design, begrepp, mätbarhet, indikatorer, kausalitet, mättningsreliabilitet, mättningsvaliditet, urval, sannolikhetsurval, bortfall, strukturerade intervjuer, enkäter, öppna och slutna frågor, strukturerade observationer, test och prov, grundad teori, postmodernism, tillförlitlighet, pålitlighet, triangulering, aktionsforskning, äkthet/autenticitet, generalisering, målstyrt urval, etnografi, deltagande observation, fältanteckningar, tillträde, ostrukturerade och semistrukturerade intervjuer, öppna/slutna frågor, intervjuguide, transkribering, feminism, fokusgrupper, provkonstruktion.

Seminarium 3: Analys

Dessa seminarier fokuserar på analysen i undersökningen. Vad är viktigt att tänka på när en kvalitativ analys genomförs (som exempelvis tematisk innehållsanalys)? Vad är viktigt att tänka på när en kvantitativ analys genomförs (exempelvis en medelvärdesjämförelse med t-test)?

Förberedelser

Till seminariet tar studenten med ett utkast där det beskrivs, utifrån tidigare forskningsfrågor, design och metod, hur den insamlade empirin är tänkt att analyseras: en analysmetod utifrån er kvalitativa design och en utifrån er kvantitativa design.

Fundera över: Vilka för/nackdelar finns med respektive analysmetod? Vilka etiska övervägande kan/bör göras i samband med analys av data?

Litteratur seminarium 3

Kapitel: 13-15 (12-14).22-25 (19-21).

Begrepp

Sekundäranalys, variabler, medelvärde, spridningsmått, nollhypotesprövning och statistisk signifikans, statistiska test, effektstorlek, konfidensintervall, diskursanalys, dokument, grundad teori, teoretiskt urval, teoretisk mättnad, kodning, tematisering, summering, tematisk analys, narrativ analys, koder, kategorier, tema, memo, analytisk induktion.

Seminarium 4: PM-skrivning

Seminariet fokuserar på de specifika metodfrågor som man har i relation till sitt framtida examensarbete samt i relation till det PM som ska skrivas under kursen. Arbetet med PM fortsätter under seminariet. Seminarieläraren ger handfast och tydlig återkoppling på arbetet med PM. Utkast till PM diskuteras i smågrupper, frågor som kommit upp i smågrupperna diskuteras i helgrupp i slutet av seminariet.

Förberedelse

Skriv ett utkast till ett PM och ta med till seminarium.

Komplettering av missade seminarier

Seminariedeltagande är obligatoriskt. Frånvaro från seminarium 1-3 tas igen genom komplettering. Kompletteringen består av *dels* det utkast som beskrivs under "förberedelse" till det missade seminariet, *dels* av en A4-sida (c:a 400 ord) där studenten resonerar kring en eller flera av frågorna under "fundera över" till det missade seminariet.

Komplettering lämnas till seminarieledare eller skickas till kursansvarig, senast vid kursens slut (24/1-2020).

Forskningspromemoria (STN5)

Under kursen produceras och färdigställs en promemoria (PM) där ett förslag till kommande examensarbete presenteras och diskuteras. Uppgiften kan genomföras i par eller enskilt, relaterat till upplägget av examensarbetet (produktionsuppsatsen). Nedan ges en struktur för hur denna PM ska disponeras. Tanken är att de kunskaper som erövrats i metodkursen ska ge grunderna för det kommande examensarbetet.

En PM bör innehålla följande delar:

- Preliminär titel på arbetet. Författarens namn och grupp.
- Inledning: I inledningen gäller det att fånga läsarens intresse, få denna att vilja läsa vidare genom att ringa in ämnet och sätta in det i ett sammanhang. Här återfinns det som kallas för problemformuleringen, som dels visar på motivet till varför den här studien är viktig och intressant för någon annan än författaren själv, och dels pekar på den huvudfrågeställning som arbetet ska besvara. I valet av problemformulering kan man utgå från någon frågeställning som väcks i den forskning man studerat, från läroplanen eller andra styrdokument, alternativt något som kan upplevas som en outforskad fråga inom det aktuella området.
- Preliminärt syfte och frågeställningar: formulera ett syfte utifrån ditt ämnesområde. Formulera också ett begränsat antal frågeställningar – gärna så konkret, precist och avgränsat som möjligt. Tänk på att frågorna bör vara öppna och därmed kan ge flera svarsmöjligheter (vad, hur, vem/vilka, varför etc)
- Bakgrund: här ges en översiktlig genomgång av tidigare forskning dvs. vad vet man om problemet/frågorna/syftet? Här passar det utmärkt att i korta ordalag redovisa vad ditt tidigare konsultationsarbete har kommit fram till. Om du inte fortsätter att bygga vidare på detta tidigare arbete bör du kunna orientera läsaren översiktligt hur ett forskningsläge inom området ser ut.
- Metod: här redogör du för hur du tänker samla in din empiri och motivera – med stöd i litteratur - varför du väljer denna insamlingsmetod. Du ska också presentera och motivera vilket material (t ex undersökningspersoner) du väljer att undersöka samt varför du väljer denna grupp. Hur kommer ett urval av undersökningspersoner eller annat material att ske? Motivera! Du ska också presentera och diskutera val av analysmetod.
- Tänkbar teori: Vilka teoretiska perspektiv kan hjälpa dig att beskriva, förstå, tolka och förklara ditt problem? Motivera ditt teori- och begreppsval och förankra det i referenser.
- Etiska överväganden: Beskriv vilka forskningsetiska problem som kan uppstå i den specifika forskningsuppgiften. Vilka etiska hänsyn och överväganden anser du måste göras för att få den kunskap som behövs?
- Undersöknings- och tidsplan: hur lägger du upp och fördelar ditt arbete med insamling, bearbetning och skrivande? En översiktlig tidsplan presenteras för de olika momenten.

Strukturen i promemorian kan följa de rubriker som skissats ovan. Andra rubriker kan vara möjliga. Viktigt är att arbetet är välstrukturerat/disponerat med tydliga rubriker, anpassad styckesindelning och gängse referensteknik. Referenslistan placeras sist i arbetet.

Promemorian skrivs med 1,5 radavstånd och med Times New Roman 12 punkter eller motsvarande. Omfattning: 4-6 sidor löpande text. Eventuell försättssida, innehållsförteckning och referensförteckning räknas inte in i detta sidantal.

Betygskriterier, STN5

Betygsskalan för promemorian är U och G.

För godkänd promemoria ska den studerande

- presentera en tydligt avgränsad problemställning och motivera val av syfte och frågor
- motivera val av datainsamlings- och bearbetningsmetoder
- diskutera relevanta teorier och begrepp för att tolka och analysera insamlat datamaterial
- identifiera och reflektera kring forskningsetiska avvägningar och problem i samband med studiens upplägg
- presentera en adekvat och relevant tidsplan för den planerade studien
- skriva en PM som följer systematisk struktur och håller god språklig standard, det vill säga som är lätt att läsa och förstå
- använda vedertagna former för referensteknik

Framläggningsseminarium (MRE2)

Framläggnings och PM-seminarierna genomförs i små grupper där samtliga seminariedeltagare förväntas ha tagit del av samtliga PM i gruppen och därigenom kunna bidra till diskussionen. Grupperna presenteras på Lisam i v. 2. Samtliga PM som ska seminariebehandlas lämnas in via Lisam för åtkomst av var och en i gruppen onsdag, den 15 januari (vecka 3). Instruktioner för hur inlämning sker finns på Lisam.

Vid seminariet presenteras varje PM av författarna och diskuteras därefter under ledning av en utsedd kommentator. Varje student har således två roller under seminariet – som presentatör av det egna arbetet och som kommentator på annan students arbete.

Betygskriterier, MRE2

Vid seminariet examineras presentation och kommentatorsroll. Betygsskalan är U och G.

För godkänd presentation och diskussion av den egna promemorian ska den studerande

- göra en tydlig och strukturerad presentation av forskningsidén och de centrala tankarna bakom forskningsdesignen
- kunna diskutera olika aspekter av promemorian och dess olika delar samt kunna besvara frågor från kommentator och seminarium

För godkänt kommentatorskap ska den studerande

- visa god kännedom om arbetets innehåll och struktur
- kunna ställa relevanta frågor kring arbetets innehåll
- visa förmåga att föra en diskussion kring arbetets innehåll och yrkesrelevans

Examination STN6

Skriftlig salstentamen fredagen den 24/1-2019, tid 8-12.

Betygskriterier anges i samband med tentamen. Datum för omexamination meddelas på Lisam.

Litteraturlista

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder* (3. uppl.). Malmö: Liber.

Vetenskapsrådet. (2018). *Codex – regler och riktlinjer för forskning. Forskning som involverar barn*. Hämtad 11 okt, 2018, från <http://codex.vr.se/manniska1.shtml>

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. DOI: 10.1191/1478088706qp063oa

Resurslista

American psychological Association. (2009). *Publication manual*. Washington: American Psychological Association.

Berntson, E., Berhard-Oettel, C., Hellgren, J., Näswall, K., & Sverke, M. (2016). *Enkätmetodik*. Stockholm: Natur & Kultur.

Bjereld, U., Demker, M., & Hinnfors, J. (2009). *Varför vetenskap? Om vikten av problem och teori i forskningsprocessen* (3. rev. uppl.). Lund: Studentlitteratur. (s. 123-137, finns på LISAM)

David, M., & Sutton, C.D. (2016). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur.

Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2015). *Forskningsmetoder för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad* (4. rev. uppl.) Stockholm: Norstedts juridik. (s.19-28 finns på LISAM)

Fejes, A., & Thornberg, R. (red.) (2015). *Handbok i kvalitativ analys* (2. rev. och utök. uppl.). Stockholm: Liber.

Field, A., (2013). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. London: Sage.

Kjellberg, A., & Sörqvist, P. (2015). *Experimentell metodik för beteendevetare*. Stockholm: Studentlitteratur.

Lindgren, S. (2007). *Sociologi 2.0: samhällsteori och samtidskultur*. Malmö: Gleerups. (s. 11-17; 23-24 finns på LISAM)

Nilholm, C. (2016). *Teori i examensarbetet: en vägledning för lärarstudenter*. Lund: Studentlitteratur.

Quennerstedt, A., Harcourt, D., & Sargeant, J. (2014). Forskningsetik i forskning som involverar barn: Etik som riskhantering och etik som forskningspraktik. *Nordic Studies in Education*, 34(2), 77-93. (Elektronisk resurs via bibl.liu.se – sök på tidskriftstitel.)

Röda Korsets Högskola. (2015). Guide till referenshantering enligt APA-systemet. Svensk tolkning av APA-systemet för Röda Korsets Högskola. Röda Korset. Från [http://www.sh.se/p3/ext/res.nsf/vRes/bibliotek_apa_referenser_2015_pdf/\\$File/APA-referenser%202015.pdf](http://www.sh.se/p3/ext/res.nsf/vRes/bibliotek_apa_referenser_2015_pdf/$File/APA-referenser%202015.pdf)

Schiratzki, J. (2011) Etik och samtycke i barnforskning. *Förvaltningsrättslig tidskrift*, 1, 129-146. Från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:549192/FULLTEXT01.pdf>

Fusk och plagiat

På senare år har det inom Lärarprogrammets olika delar lagts ökad vikt vid vetenskapligt skrivande. Uppsats- och rapportskrivande återkommer därför som ett centralt moment i många kurser. Tyvärr har det parallellt med denna utveckling också skett en ökning av antalet fall av uppsatsplagiat, både inom universitetet och i skolan, vilket bland annat kan hänföras till tillgängligheten av olika former av hemsidor och färdiga uppsatser på Internet.¹

Den definition av fusk och plagiat som Linköpings universitets disciplinnämnd utgår ifrån finns i Högskoleförordningen (10 kap. 1 §):

Disciplinära åtgärder får vidtas mot studenter som

1. med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när studieprestation annars ska bedömas ...²

Enligt Hult och Hult är alltså fusk och plagiat en medveten handling, men det finns däremot inga objektiva kriterier för vad som räknas som sådant. Det beror helt enkelt på i vilket sammanhang denna handling företagits, och vilka instruktioner läraren gett.³

När vi på lärarutbildningen ska bedöma vad som är plagiat utgår vi från vad universitetets disciplinnämnd bedömt vara plagiat i några tidigare fall, och det visar sig att detta stämmer väl överens med vad lärare och studenter vid universitetet anser vara plagiat/fusk.⁴ Givet ovanstående definition av fusk och plagiat kan säkert många "snedsteg" vara gränsfall, men i följande stycke räknar vi upp de handlingar som vi anser bryter mot vetenskaplig kod såväl som universitetets regelverk.

Ett plagiat är något som studenten

1. inte har skrivit själv, utan som har tagits från någon annan författare – antingen genom att skriva av eller att kopiera från en källa, t.ex. en bok, artikel eller hemsida – och som
2. saknar en ordentlig källhänvisning som visar var det avskrivna/kopierade har sitt ursprung.

Det står naturligtvis studenten fritt att referera och citera källor – det ska man göra i en vetenskaplig uppsats – men det måste klart framgå vilka dessa källor är. Studenten måste ge originalkällorna erkännande för den information som de står för. Nu ska detta inte överdrivas genom att ha en not eller parentes efter varje ord eller mening, utan man kan samla ihop flera källhänvisningar i samma not/parentes efter ett kortare avsnitt. Dock ska man alltid ha en källhänvisning med sidor direkt efter ett citat.

Långa stycken av en uppsats utan källhänvisningar leder till misstanke om plagiat, t.ex. att uppsatsen skulle vara tagen från någon databas på Internet. Bland de uppsatser som blivit

¹ Se t.ex. Lärarnas tidning nr. 16, 2005.

² Citerat i Hult, Åsa och Hult, Håkan (2003). *Att fuska och plagiera – ett sätt att leva eller ett sätt att överleva?* CUL-rapporter, nr. 6. Linköping: Linköpings universitet, s. 11.

³ Hult och Hult, 2003 s. 11.

⁴ Se Hult och Hult, 2003 s. 29; 33.

fällda för plagiat i disciplinnämnden kan man notera att där nästan helt saknas källhänvisningar, och de få som finns är ofta vilseledande, d.v.s. de leder till fel källor. Som verktyg för att komma tillrätta med plagiat använder vi oss av databasen URKUND.⁵ Denna nättjänst kan dock inte svara på om en text är plagierad eller ej, men visar på delar av texten som bör kontrolleras för att kunna avgöra om det rör sig om plagiat.

Kunskapssyn, lärande och didaktik

Till sist kan det vara på sin plats att koppla frågan om fusk och plagiat till kunskapssyn och lärande. Plagiat är ett uttryck för att studenten fokuserar på att klara kurser och få betyg på ett felaktigt sätt. För den student som i första hand vill lära sig blir examinationstillfället ett lärtillfälle.⁶ För alla studenter – och kanske speciellt blivande lärare – bör bildning gå före utbildning, och sett från den synvinkeln är själva skrivprocessen något av det mest lärorika man kan ägna sig åt.

Ökningen av uppsatsplagiat i skolan ställer också nya krav på dem som läser på Lärarprogrammet. Mycket talar för att dagens och framtidens lärare behöver vara kompetenta användare av informations och kommunikationsteknik och dessutom goda vetenskapliga skribenter och stilister, bl.a. för att kunna känna igen och stävja olika former av plagiat. Men lärare behöver även omfatta och förmedla en kunskapssyn där skrivande som process och lärtillfälle betonas.

Vad händer vid fusk?

Vid misstanke om fuskförsök gör campusläraren en anmälan till kursansvarig jourhavande lärare. Examinator kontaktar studenten så snart som möjligt efter tentamenstillfället för att informera om anmälandets gång.

Misstanke om fuskförsök anmäls till universitetets rektor och ärendet behandlas i universitetets disciplinnämnd. Nämnden består av universitetets rektor, en lagfaren ledamot, en lärarrepresentant och två studeranderepresentanter.

En varning eller avstängning från undervisning och examination i upp till sex månader kan bli följden av fuskförsök. Den vanligast utdömda påföljden är två månaders avstängning. Vid beslut om avstängning meddelas berörda institutioner inom Linköpings Universitet och CSN. Avstängning gäller från och med den dag då beslutet tas.

Universitetet ser lika allvarligt på fusk vid laboration, hemtentamen, uppsatsskrivning etc, som på fusk vid skriftlig tentamen.

⁵ URKUND är en skandinavisk databas och nättjänst för att motverka plagiat som har utvecklats i samarbete med pedagogiska institutionen vid Uppsala universitet. För mer information, se www.urkund.se.

⁶ Hult och Hult 2003 s. 17.